

Riktlinjer för jäv, hantering av jäv samt vägledning vid bedömning av jäv vid Kungl. Konsthögskolan

Typ av dokument	riktlinje
Beslutat av	rektor
Giltighetstid	2021-11-15 - tillsvidare
Ersätter dokument	
Ansvarig förvaltningsenhet	Enheten för ledningsstöd

Innehållsförteckning

Inledning	sid 2
Allmänna riktlinjer för vad som gäller för jäv	sid 2
Riktlinjer för hantering av jäv vid Kungl. Konsthögskolan	sid 5
Vägledning vid bedömning av jäv	sid 6

Inledning

Detta dokument består dels av allmänna riktlinjer för vad som gäller för hantering av jäv vid samtliga lärosäten och därmed också Kungl. Konsthögskolan, specifika riktlinjer för hantering av Jäv vid Kungl. Konsthögskolan samt vägledning vid bedömning av jäv. Regeringsformen och Förvaltningslagen ligger till grund för dokumentet. Ansvariga för uppföljning: HR-enheten.

Allmänna riktlinjer för vad som gäller för Jäv

Ombud för staten

Kungl. Konsthögskolan (KKH) är en statlig myndighet vilket innebär att lärosätet ingår i det regelverk som gäller för den offentliga förvaltningen dvs statliga och kommunala förvaltningsmyndigheter.

Objektivitetsprincipen

Staten förutsätter att ärenden som hanteras av myndigheter som KKH ska ske i enlighet med objektivitetsprincipen. I 1 kap 9 § Regeringsformen och i Förvaltningslagen (11 §) finns bestämmelser som slår fast att handläggning och beslutsfattande vid en myndighet ska vara saklig och ske på opartisk grund och omfattas därmed av jävsregler. Vid företagandet av s k faktiska handlingar, till exempel vid undervisning, forskning och sjukvård, gäller däremot inte jävsreglerna.

Vilka kan vara jäviga?

De som deltar i handläggning, inklusive sakkunniga, och de som deltar i beslut kan vara jäviga. Diarieföring, utskrift och expediering av beslut och andra uppgifter av rent expeditionell natur medför som regel inte att den som utför dem löper risk att drabbas av jäv.

När blir man jävig?

Ofta vet man om man är jävig redan då ärendeprocessen inleds. En från början ojävig person kan dock bli jävig under beslutsprocessen genom att till exempel bli utsatt för påtryckningar som är svåra att värja sig emot eller inleda en relation med den man ska fatta beslut om.

När uppstår jäv?

Jäv kan uppstå i alla sorter av beslutsärenden men gäller sällan återkommande administrativa och kollegiala beslut men mer ofta i frågor som rör enskilda individer som har rätt att överklaga. Vad är då överklagbart? Enligt skriften UKÄ 2018: HÖGSKOLORNAS HANDLÄGGNING AV ÖVERKLAGANDEN kan följande beslut överklagas till Överklagandenämnden, ÖNH, enligt 12 kap. 2 § högskoleförordningen (1993:100):

1. beslut om anställning vid en högskola, med undantag av beslut om anställning som doktorand eller som lektor vid en befordran enligt 4 kap. 12 c § högskoleförordningen,
2. beslut enligt 4 kap. 13 § att avslå en ansökan om befordran,
3. beslut om att en sökande inte uppfyller kraven på behörighet för att bli antagen till utbildning på grundnivå eller avancerad nivå och beslut att inte göra undantag från behörighetsvillkoren i fall som avses i 7 kap. 3 § andra meningen eller 28 § andra stycket högskoleförordningen,
4. beslut om tillgodoräknande av utbildning eller yrkesverksamhet,
5. avslag på en students begäran om befrielse från ett obligatoriskt utbildningsmoment,
6. beslut att dra in resurser för en doktorands utbildning enligt 6 kap. 30 § högskoleförordningen och beslut att en doktorand inte ska få tillbaka resurserna enligt 6 kap. 31 § samma förordning,
7. avslag på en students begäran att få examensbevis eller kursbevis, och
8. beslut att inte bevilja den som är antagen till utbildning på grundnivå eller avancerad nivå anstånd med att påbörja studierna eller att få fortsätta sina studier efter studieuppehåll.

Även följande beslut kan överklagas till ÖNH:

- Vissa beslut av ett universitet eller en högskola med staten som huvudman på den grunden att beslutet strider mot diskrimineringsförbuden eller förbudet mot repressalier enligt diskrimineringslagen (2008:576)
- Beslut om att kräva tillbaka utbildningsbidrag för doktorander enligt förordningen (1995:938) om utbildningsbidrag för doktorander)

- Beslut av ett universitet eller en högskola att ge en studentsammanslutning ställning som studentkår eller om en studentkår inte längre ska ha en sådan ställning enligt studentkårsförordningen (2009:769)
- Beslut att stänga av en student som inte betalat sin studieavgift enligt förordningen (2010:543) om anmälningsavgift och studieavgift vid universitet och högskolor¹¹ | UKÄ 2018: HÖGSKOLORNAS HANDLÄGGNING AV ÖVERKLAGANDEN
- Beslut om utbildningsbidrag enligt förordningen (2016:706) om kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen för personer som har en examen på forskarnivå
- Vissa beslut enligt 12 § förvaltningslagen (2017:900) att avslå en begäran om att högskolan ska avgöra ett ärende.

Utöver detta kan beslut överklagas till andra instanser som till exempel till Arbetsdomstolen vid ärenden som rör Personalansvarsnämnden och till Förvaltningsdomstol vid Disciplinärenden. Det kan också var föremål för rättslig prövning i vanlig domstol. Mutor faller under brottsbalken men är givetvis också skäl för jäv.

Om det inte finns någon instans som kan överpröva om huruvida jäv har förekommit eller om huruvida en jävsprövning borde ha gjorts är ett överklagande inte möjligt. Lärosätet bör därför vara särskilt uppmärksam på viktiga ärenden vari jäv skulle kunna vara av betydelse för beslutet men som inte har en uppenbar instans till vilket ett överklagande kan tillställas som t ex vid tentamen och examination. Detta eftersom lärosätet strävar efter att fatta så saklig och transparanta beslut som möjlig.

Vad är jäv?

Det finns flera typer av jäv

- när ärendet rör hen eller någon närstående är part i ärendet eller annars kan antas bli påverkad av beslutet i en inte oväsentlig utsträckning, d v s sakägar- parts- och intressejäv.
- hen eller någon närstående är eller har varit ställföreträdare eller ombud för en part i ärendet eller för någon annan som kan antas bli påverkad av beslutet i en inte oväsentlig utsträckning, d v s ställföreträdar- och ombudsjäv.
- när ärendet rör släkting eller närstående, d v s närstående- och släktskapsjäv.
- hen har medverkat i den slutliga handläggningen av ett ärende hos en annan myndighet och till följd av detta redan har tagit ställning till frågor som myndigheten ska pröva i egenskap av överordnad instans, d v s tvåinstansjäv.
- det finns någon annan särskild omständighet som gör att hens opartiskhet i ärendet kan ifrågasättas till exempel nära vänskap, sexuella relationer och långvarig arbetsrelation, d v s delikatessjäv

Om det är uppenbart att frågan om opartiskhet saknar betydelse, ska myndigheten bortse från jäv.

Verkan av jäv

Den som anser sig jävig ska själv så tidigt som möjligt meddela detta. Den som är jävig ska inte delta i handläggning eller beslut. Om det rör sig om ett sammanträde där flera ärenden behandlas och beslutas ska den jäviga inte yttra sig i eller delta i ärendets beslut och lämna sammanträdet.

Hen får varken vidta någon förberedande åtgärd eller delta i ärendets avgörande. Han/hon får dock vidta åtgärder som inte någon annan kan vidta utan olägligt uppskov. Vid brådska ärenden, som inte kan skjutas upp, får den som är jävig till och med fatta beslut, om detta är nödvändigt med hänsyn till tidsbristen. Dessa undantag ska dock undvikas och bara tillämpas om det är nödvändigt.

Jäv mot en handläggare eller beslutsfattare kan också anmälas av annan än den som anses jävig, till exempel en part eller en kollega vid myndigheten.

Prövning av jävsfråga

Det normala är att den som är jävig självmant meddelar detta och därmed avstår från all medverkan i ärendet och att ersättare kallas. Om oklarhet råder eller någon annan än den som anses jävig väcker frågan om jäv och den som utpekats inte medger jäv ska en formell prövning av jävsfrågan göras. Generellt gäller att det beslut jävsprövningen kommer fram till inte är möjligt att överklaga förrän efteråt i samband med att det ärende som föranlett jävsprövningen har eller håller på att överklagas eller går vidare till annan rättslig prövning.

Av högskoleförordningen framgår att vissa beslut inte får överklagas, bland annat beslut om betyg och om tillsättning av doktorandtjänster. Det innebär att jävsfrågan inte kan prövas i samband med överklagande av beslutet i sakfrågan. I sådana ärenden är det av yttersta vikt att eventuella jävsgrunder uppdagas och prövas innan beslut fattas. Att ett beslut inte är möjligt att överklaga enligt till exempel Högskoleförordningen utgör dock inte hinder för att det på annan grund kan vara ogiltigt.

Riktlinjer för hantering av jäv vid Kungl. Konsthögskolan

I organ som hanterar beslut där bedömning av jäv kan vara av betydelse ska varje ärende vari jäv är av betydelse inledas med att frågan om jäv ska prövas särskilt om det handlar om beslut som rör enskild individ som har rätt att överklaga beslut när det går emot denne. Det sker vid KKH i Lärar- och doktorandförslagsnämnden, Institutionsnämnderna, Antagningsnämnderna, Disciplinnämnden och Personalansvarsnämnden.

Handläggare inklusive sakkunniga och beslutsfattare ska själva bedöma om de är jäviga i ett specifikt ärende och meddela detta så tidigt som möjligt samt helt och hållet avstå från att delta i ärendets fortsatta hantering. Det går således inte att t e x hävda att den jävige kan medverka i bedömning av

en grupp sökande till en anställning och enbart göra undantag från bedömningen av den som den jävige har en jävsrelation till.

Om det är oklarhet om en handläggare eller beslutsfattare är jävig eller om någon hävdar att en handläggare eller beslutsfattare är jävig och den som utpekats inte medger jäv och om prövningen inte kan göras vid sittande bord så gäller att förvaltningschefen, eller den eller de förvaltningschefen utser, gör en jävsprövning av den som eventuellt kan bedömas som jävig. Oavsett hur prövningen görs så ska den resultera i ett formellt beslut.

Om jävsprövningen leder till att den det berör inte bedöms som jävig kan denne fortsätta som tidigare i sin roll som handläggare eller beslutsfattare.

Om jävsprövningen leder till att den det berör bedöms som jävig ska denne inte delta i ärendets fortsatt hantering.

Om någon förklarar sig jävig eller bedöms som jävig så ska denne ersättas med annan handläggare eller beslutsfattare.

Jävsprövningens beslut kan inte överklagas av den som bedömts vara jävig.

I protokoll från sammanträden där ärende behandlas vari jävsfrågan kan vara av betydelse ska det alltid finnas en skrivning om att frågan om jäv tagits upp.

Om en institutionsnämnd hamnar i en situation där nämnden inte är beslutsförmög på jäv kan rektor välja att föra över ärendet till den andra institutionsnämnden för beslut. Denna situation skulle exempelvis kunna uppkomma vid anställningsärenden som innefattar slutkandidat som redan är verksamma vid institutionen.

Vägledning vid bedömning av jäv

I Regeringskansliets skrift "Introduktion till den gemensamma värdegrunden för statsanställda" från 2014 sammanfattas jävsgrunderna enligt följande:

Du är jävig om avgörandet är till avsevärd nytta eller skada för dig själv eller en nära släkting eller för en organisation som du har ett avgörande inflytande i. Om ett ärende överklagas till en högre instans kan du inte delta i beslutet om du haft beröring med det i den lägre instansen. Du är också jävig om det finns någon annan omständighet som kan rubba förtroendet för din opartiskhet. Det kan röra sig om vänskap/ovänskap med eller ekonomiskt beroende av någon part eller intressent i ärendet. Du kan också anses jävig om du är så engagerad i en sak att du kan bli misstänkt för att inte vara opartisk.

Många gånger är det uppenbart att en person är jävig som till exempel vid släktskap, nära samarbete, affärsförhållande och ombudskap. Lika ofta är det svårt att avgöra om någon är jävig eller inte, särskilt vid delikatesjäv. Detta kan till exempel leda till att man blir onödigt sträng i bedömningen vilket är problematiskt i snäva sektorer där många känner många. Här följer en vägledning för hur

man kan tänka sig i samband med jävsprövning. Det ska dock sägas att denna vägledning bara är rådgivande eftersom varje bedömning av jäv måste förstås i sin egen kontext.

Konstnärsnämnden har för att underlätta sitt arbetet tagit fram riktlinjer för tillämpning av jäv med utgångspunkt i förvaltningslagens bestämmelser (Riktlinjer för hantering av jäv vid konstnärsnämnden, 2018). Dessa kan vara vägledande för arbete vid KKH i ärenden som innefattar konstnärlig bedömning men också i övriga sammanhang:

Uppenbar vänskap/uppenbar ovänskap

Kännetecknande för uppenbar vänskap/ovänskap är att det rör starka känslor och att dessa är ömsesidiga.

Med uppenbar vänskap avses starka vänskapsband där parterna umgås utanför arbetslivet. Att de privat har en beständig och djup relation. Att enbart känna någon innebär inte jäv.

Med uppenbar ovänskap avses starka känslor som avsky och hat. Att parterna har olika åsikter i en fråga där en anser sig vara missgynnad, utgör inte exempel på jäv. Inte heller att vara arg på någon innebär uppenbar ovänskap.

Genomförda, pågående och planerade samarbeten

Avgörande för huruvida ett samarbete är grund för jäv eller inte är vilken roll berörd part har eller haft i samarbetet.

Förutsatt att inget i punkterna 1 - 3 är tillämpliga innebär följande inte jäv.

- att ha eller ha haft en perifer roll i ett projekt

Jäv bör anmälas när berörd part

- är drivande eller har en aktiv roll i ett samarbete som pågår
- har varit drivande eller har haft en aktiv roll i ett samarbete som avslutats mindre än sex månader innan beslut fattas. *Om en sökande till en anställning vid KKH redan är anställd eller nyligen har varit anställd vid KKH, är det troligt att ledamöterna i Lärar- och doktorandförslagsnämnden och i Institutionsnämnden har samarbetat på något sätt med den sökande eftersom KKH är litet. I sådana fall bör man fokusera på om ledamoten har varit drivande och aktiv i samverkan med den sökande, på storleken och karaktären av samarbetet och om samarbetet har väckt starka relationskänslor i enlighet med vad som sagt i ovan. Att man verkar på samma arbetsplats är inte skäl nog för att förklaras jävig.*
- kommer att vara drivande eller ha en aktiv roll i ett framtida samarbete som är planerat eller etablerat då beslut i ett ärende ska fattas

Medlem i samma organisation

Att vara medlem i en förening eller organisation innebär inte jäv. Däremot bör frågan om jäv diskuteras om berörda parter sitter i samma styrelse.

Övrigt

Jäv bör beaktas om någon ger uttryck för ett påtagligt starkt engagemang, en djupgående välvilja eller vidhåller uppenbart negativa åsikter i ett ärende.

Utöver det som Konstnärsnämnden har sammanställt kan även det som sägs i Sveriges universitets- och högskoleförbunds skrift Jävsregler i högskolan (1997) kan var vägledande:

För att betraktas som part i ett ärende skall man vara saklegitimerad, dvs vara så berörd av saken att man har rätt att överklaga ett beslut i ärendet, om det har gått en emot. Det räcker inte med ett aldrig så starkt personligt intresse för utgången av ärendet. En myndighets beslut om budget eller intern organisation är exempel på beslut, där det inte finns någon saklegitimerad part, trots att konsekvenserna av sådana beslut kan bli nog så omfattande både för institutioner och för enskilda människor inom eller utom myndigheten. En anmälare har som regel inte heller ställning som part.